

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti malých a stredných podnikov v rokoch 2008 - 2011

Bratislava, august 2013

OBSAH

Úvod a metodické vysvetlivky	3
1. Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	5
2. Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)	8
3. Rentabilita aktív	11
4. Celková zadlženosť aktív	14
5. Podiel MSP, ktoré vykazujú využívanie bankových.....	16
6. Likvidita II. stupňa	19
7. Obrat aktív	22
8. Doba splatnosti záväzkov	24
9. Doba splatnosti pohľadávok.....	27
10. Záver.....	30

Úvod a metodické vysvetlivky

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

Spracovaný materiál prezentuje hodnotenie ukazovateľov finančnej výkonnosti malých a stredných podnikov (MSP) v priebehu rokov 2008 až 2011. Ukazovatele sú spracované na základe údajov z individuálnych anonymizovaných účtovných výkazov Súvaha a Výkaz ziskov a strát za účtovné jednotky v Slovenskej republike, ktorými disponuje NARMSP zo zdrojov DataCentra. Cieľom analýzy je na základe dostupných údajov zhodnotiť výsledky hospodárenia a finančnú situáciu podnikateľských subjektov z pohľadu veľkostných kategórií subjektov, odvetvového členenia a regionálnej príslušnosti.

Hodnoty jednotlivých pomerových ukazovateľov boli kalkulované ako stredná hodnota (medián) radu hodnôt usporiadaných podľa veľkosti z dostupných finančných výkazov. Spracované pomerové ukazovatele poskytujú informácie týkajúce sa štyroch základných oblastí finančnej situácie podnikateľských subjektov, ako je rentabilita, aktivita, likvidita a zadlženosť. Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom a podiel MSP, ktoré vykazujú využívanie bankových úverov vyjadrujú zastúpenie podnikateľských subjektov s príslušnými kladnými nenulovými položkami finančných výkazov (Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie pred zdanením, Bankové úvery) k celkovému počtu podnikateľských subjektov.

Výpočet jednotlivých ukazovateľov sa vykonal na súbore podnikateľských subjektov, ktorý je znázornený v nižšie uvedenej tabuľke č.1. Výpočet ukazovateľov za rok 2011 sa uskutočnil na celkovom počte 126 928 podnikateľských subjektov účtujúcich v podvojnom účtovníctve, čo predstavuje 82,5 % podiel z celkového počtu aktívnych podnikov (právnických osôb) evidovaných v registri organizácií Štatistického úradu SR k 31.12.2011.

Tabuľka č. 1: Prehľad počtu účtovných jednotiek, za ktoré sa uskutočnilo spracovanie finančných ukazovateľov

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011
Mikro	79 481	102 365	111 113	113 464
Malé	17 110	9 421	13 236	10 257
Stredné	3 000	2 822	2 920	2 608
MSP spolu	99 591	114 608	127 269	126 329
Veľké	698	575	609	599
Spolu	100 289	115 183	127 878	126 928

Veľkostná kategorizácia podnikateľských subjektov uplatnená v tomto materiály je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od 1. januára 2005. Kategóriu MSP tvoria podniky, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Euro. Kategóriu veľkých podnikov tvoria podniky s počtom zamestnancov 250 a viac a s ročným obratom vyšším ako 50 miliónov Euro.

V rámci kategórie MSP sú rozlíšené mikropodniky (0 - 9 zamestnancov, ročný obrat od 0 do 2 miliónov Eur), malé podniky (10 - 49 zamestnancov, ročný obrat od 2 miliónov Eur do

10 miliónov Eur) a stredné podniky (50 – 249 zamestnancov, ročný obrat od 10 miliónov Eur do 50 miliónov Eur).

Odvetvové členenie subjektov je vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE na pôdohospodárstvo (sekcia SK NACE A), priemysel (sekcia SK NACE B až E), stavebníctvo (sekcia SK NACE F), obchod (sekcia SK NACE G) a služby (sekcia SK NACE H až S).

Výpočet ukazovateľov sa uskutočnil podľa algoritmov uvedených v tabuľke č.2.

Tabuľka č. 2: Prehľad jednotlivých pomerových ukazovateľov a spôsobu ich výpočtu

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (v %)	$\frac{\text{počet subjektov s kladným výsledkom hospodárenia pred zdanením}}{\text{celkový počet podnikateľských subjektov}}$	*100
Rentabilita tržieb (na základe EBITDA, v %)	$\frac{\text{výsledok hospodárenia za účtovné obdobie pred zdanením + odpisy + nákladové úroky}}{\text{tržby}}$	*100
Rentabilita aktív (v %)	$\frac{\text{výsledok hospodárenia za účtovné obdobie pred zdanením}}{\text{aktíva}}$	*100
Celková zadlženosť aktív (v %)	$\frac{\text{cudzie zdroje (vrátane časového rozlíšenia)}}{\text{aktíva}}$	*100
Podiel MSP s bankovými úvermi (v %)	$\frac{\text{počet subjektov s nenulovými bankovými úvermi}}{\text{celkový počet subjektov}}$	*100
Likvidita II. stupňa (koef.)	$\frac{\text{obežné aktíva bez zásob}}{\text{krátkodobé záväzky}}$	
Obrat aktív (koef.)	$\frac{\text{tržby}}{\text{aktíva}}$	
Doba splatnosti záväzkov (deň)	$\frac{\text{záväzky}}{\text{tržby}}$	*360
Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku (deň)	$\frac{\text{krátkodobé záväzky z obchodného styku}}{\text{tržby}}$	*360
Doba splatnosti pohľadávok (deň)	$\frac{\text{pohľadávky}}{\text{tržby}}$	*360
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku (deň)	$\frac{\text{krátkodobé pohľadávky z obchodného styku}}{\text{tržby}}$	*360

Rok 2008, ktorý je v analýze prvým sledovaným obdobím, možno považovať za posledný predkrízový rok v rámci svetovej, teda aj Slovenskej ekonomiky. V rámci porovnania je preto možné analyzovať a vyhodnocovať dopady hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov (MSP) na Slovensku s rozdelením podľa veľkostných kategórií, odvetví a krajskej príslušnosti. Cieľom analýzy je identifikovať rozsah a intenzitu vplyvov celosvetového hospodárskeho prepadu po roku 2008 na finančnú situáciu MSP.

1. Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Ukazovateľ vyjadruje podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom pred zdanením (vrátane nulového HV) na celkovom počte podnikov.

Tabuľka č. 3: Podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom (HV) na celkovom počte podnikov

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	57,7%	52,7%	53,7%	54,5%	0,8%	-3,2%
Malé	70,4%	63,2%	67,3%	68,8%	1,5%	-1,6%
Stredné	77,4%	66,0%	73,9%	76,0%	2,1%	-1,4%
MSP spolu	60,5%	53,9%	55,6%	56,1%	0,5%	-4,4%
Veľké	76,6%	72,2%	81,0%	79,8%	-1,2%	3,2%
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	64,5%	56,9%	62,1%	66,6%	4,5%	2,1%
Priemysel	62,3%	53,5%	56,1%	58,9%	2,8%	-3,4%
Stavebníctvo	64,5%	55,1%	55,9%	55,1%	-0,8%	-9,4%
Obchod	60,4%	53,0%	54,6%	55,1%	0,5%	-5,3%
Služby	59,2%	54,1%	55,1%	55,6%	0,5%	-3,6%
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	57,7%	50,7%	51,6%	51,8%	0,2%	-5,9%
Trnavský kraj	60,8%	54,7%	57,1%	57,9%	0,8%	-2,9%
Trenčiansky kraj	62,5%	54,5%	57,6%	58,1%	0,5%	-4,4%
Nitriansky kraj	61,0%	56,0%	57,6%	58,1%	0,5%	-2,9%
Žilinský kraj	62,0%	55,7%	56,8%	57,4%	0,6%	-4,6%
Banskobystrický kraj	60,2%	53,5%	55,9%	56,9%	1,0%	-3,3%
Prešovský kraj	63,5%	56,9%	58,4%	60,8%	2,4%	-2,7%
Košický kraj	62,3%	55,5%	56,4%	57,1%	0,7%	-5,2%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

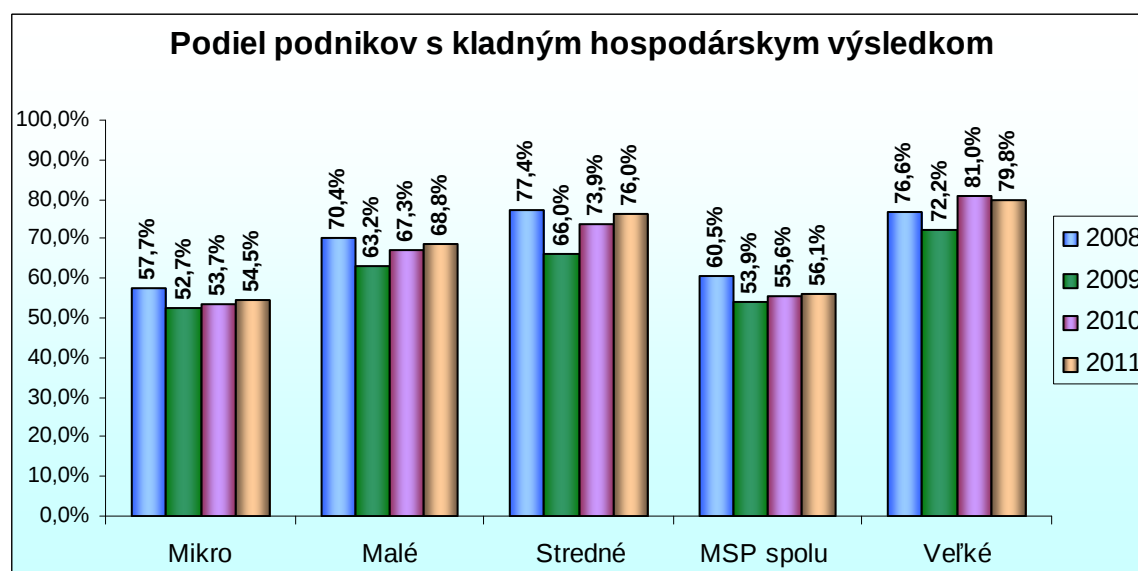
V počiatočnom roku 2008 bol podiel mikropodnikov s kladným hospodárskym výsledkom na celkovom počte mikropodnikov 57,7 %, čo predstavuje najmenší podiel zo všetkých ostatných sledovaných veľkostných kategórií. Mikropodniky tak patrili medzi tie menej ziskové kategórie už pred krízou. Rozdiel medzi mikropodnikmi a druhou kategóriou v poradí - malými podnikmi (70,4 %) bol pomerne výrazný, až 12,7 p. b. Nasledovali ich veľké a stredné podniky, u ktorých bol sledovaný podiel okolo 77 %, čo poukazuje na dlhodobý trend zvyšovania ziskovosti u stredných a veľkých podnikoch.

V nasledujúcich dvoch rokoch hospodárskeho prepadu poklesol podiel podnikov s kladným HV u všetkých sledovaných kategórií bez výnimky. Najvýraznejší prepád bol zaznamenaný u stredných podnikov, kde sledovaný podiel poklesol o vyše 10 p. b.. V nasledujúcich rokoch bol však tento prepád vykompenzovaný a v roku 2011 už dosahoval podiel ziskových stredných podnikov predkrízové hodnoty. Podobných priebeh mali aj veľké podniky, kde

dokonca v roku 2010 sledovaný podiel prekonal hodnoty z roku 2008 a dostal sa na rekordných 81,0 %.

Z dostupných dát je zrejmé, že hospodársky prepád mal najnegatívnejší vplyv na MSP, predovšetkým mikropodniky, ktoré sa do roku 2011 nedokázali v podiele ziskových podnikov dostať na predkrízové hodnoty. Spolu MSP zaznamenali počas sledovaného obdobia prepád o 4,4 p. b.

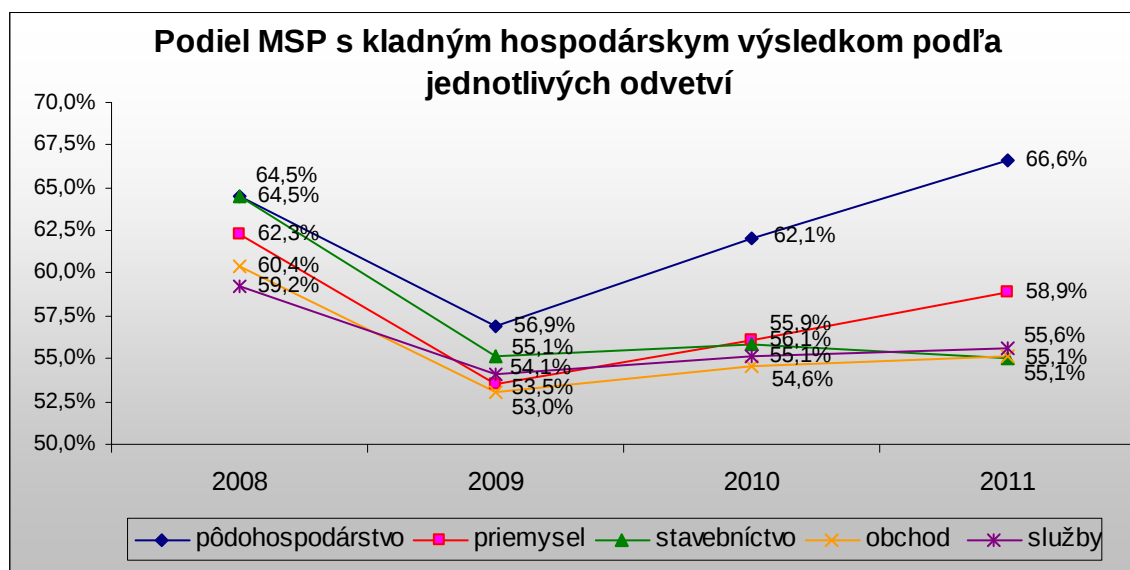
Graf č. 1

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu odvetví bol rok 2008 charakteristický relatívne vysokou homogenitou podielu ziskových MSP naprieč celým spektrom. V nasledujúcom roku 2009 bol vplyvom hospodárskych zmien zaznamenaný rovnako spoločný prepád u všetkých sledovaných odvetví, pričom najväčších pokles bol v stavebníctve a to skoro 10 p. b. Najstabilnejším odvetvím v turbulentných časoch sa ukázalo byť poľnohospodárstvo, ktorému sa podarilo na konci roku 2010 dostať skoro na pôvodné hodnoty a v roku 2011 ich dokonca o 2,1 p. b. prekonať. Ostatné odvetvia skončili od 3 do 9 p. b. pod hodnotami z roku 2008. V najväčšej miere bolo zasiahnuté už spomínané stavebníctvo, ktoré sa prepadlo v podiely ziskových MSP v roku 2011 na 55,1%.

Graf č. 2

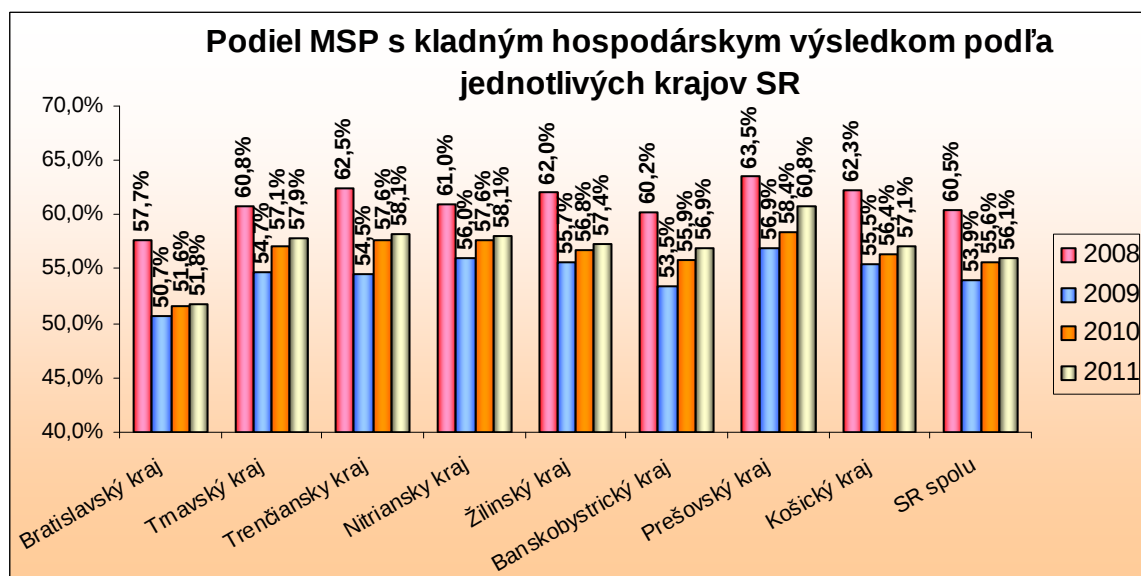

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Priestorové rozloženie podielu ziskových MSP v rámci krajov SR bol v roku 2008 taktiež charakteristické relatívne vysokou homogénnosťou. Z dostupných dát je viditeľný na prvý pohľad paradoxný jav, kedy najnižšie hodnoty v podiele ziskových MSP boli dosiahnuté Bratislavskom kraji. Tento fakt možno vysvetliť veľkým počtom MSP registrovaných v tomto kraji z ktorého časť predstavujú neaktívne podniky.

Hospodársky pokles medzi rokmi 2008 a 2009 zasiahol približne rovnakou intenzitou (cca od 6 do 7 p. b.) všetky kraje SR. Navyše sa ani v jednom kraji do konca roku 2011 nedostal podiel ziskových MSP na pôvodne hodnoty. Pričom najväčší prepád za celé sledované obdobie bol zaznamenaný znova v Bratislavskom kraji. Trochu miernejší prepád bol v Košickom kraji a naopak najmenší pokles podielu ziskových MSP zaznamenali v Prešovskom, Nitrianskom a Trnavskom kraji.

Graf č. 3

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

2. Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)

Ukazovateľ Rentabilita tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb¹. Ukazovateľ dáva do pomeru zisk upravený o daň, odpisy a nákladové úroky k tržbám. Tržby zahŕňajú tržby za predaj tovaru, vlastných výrokov a služieb.

Tabuľka č. 4: Rentabilita tržieb spracovaná na základe EBITDA

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	2,9%	1,8%	1,7%	1,4%	-0,3%	-1,5%
Malé	6,3%	4,5%	5,1%	4,5%	-0,6%	-1,8%
Stredné	7,4%	6,3%	6,8%	6,4%	-0,4%	-1,0%
MSP spolu	4,0%	2,4%	2,4%	2,0%	-0,4%	-2,0%
Veľké	6,2%	5,6%	6,5%	5,9%	-0,6%	-0,3%
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	14,4%	10,3%	15,7%	16,6%	0,9%	2,2%
Priemysel	4,8%	3,2%	3,3%	3,3%	0,0%	-1,5%
Stavebníctvo	3,5%	1,7%	1,6%	1,1%	-0,6%	-2,5%
Obchod	2,4%	0,9%	1,0%	0,7%	-0,4%	-1,8%
Služby	5,9%	3,8%	3,6%	3,1%	-0,5%	-2,8%
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	4,4%	1,8%	1,8%	1,9%	0,1%	-2,5%
Trnavský kraj	4,9%	3,1%	3,1%	2,4%	-0,7%	-2,5%
Trenčiansky kraj	4,1%	2,6%	3,0%	2,3%	-0,7%	-1,8%
Nitriansky kraj	3,7%	2,5%	2,6%	2,2%	-0,4%	-1,5%
Žilinský kraj	4,4%	3,0%	2,7%	2,1%	-0,6%	-2,3%
Banskobystrický kraj	3,9%	2,5%	2,7%	2,3%	-0,5%	-1,7%
Prešovský kraj	4,1%	2,7%	2,8%	2,2%	-0,6%	-1,9%
Košický kraj	2,9%	1,7%	1,2%	1,0%	-0,2%	-1,9%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

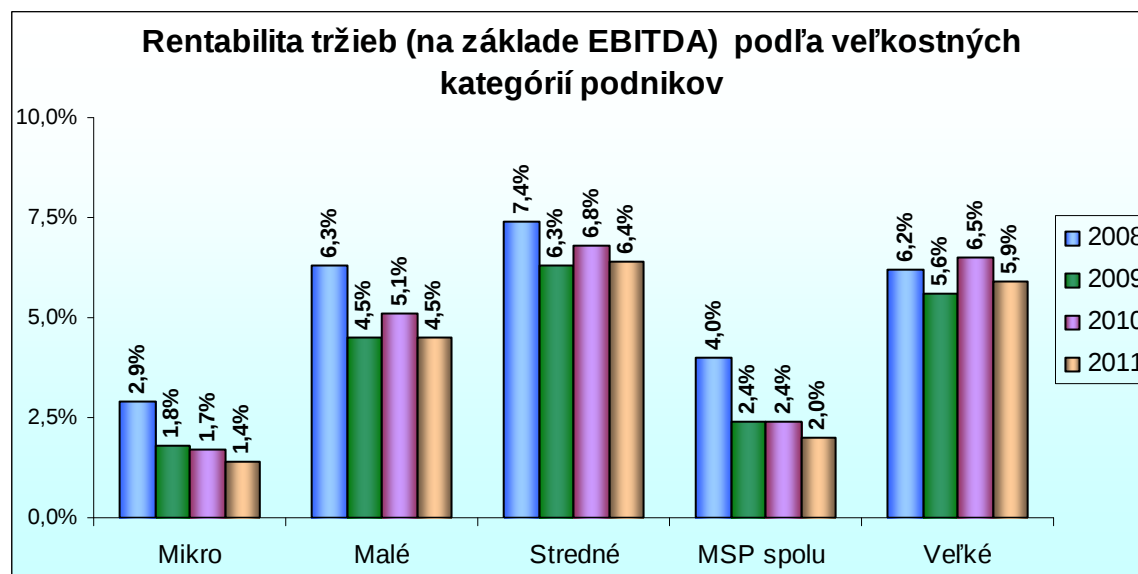
Rentabilita tržieb je dlhodobo najnižšia u mikropodnikov. V roku 2008 dosiahla hodnotu len 2,9 %. Medzi malými, strednými a veľkými podnikmi sa udržiava približne na dvojnásobnej miere. V roku 2008 to bolo 6,3 % u malých, 7,4 % u stredných a 6,2 % u veľkých podnikoch.

Rok 2009 priniesol zníženie rentability tržieb u všetkých veľkostných kategórií podnikov. Najväčší prepád rentability tržieb však bol zaznamenaný u mikropodnikov, ten v danom roku dosiahol až vyše jednej tretiny a rentabilita klesla len na 1,8 %. U malých podnikov poklesla rentabilita asi o štvrtinu zo 6,3 % na 4,5 %, u stredných poklesla ešte menej a to z 7,4% na 6,3 % a u veľkých bol zaznamenaný pokles rentability o jednu desatinu z 6,2 % na 5,6 %.

¹ Zdroj: Karol Zalai a kol: Finančno-ekonomická analýza podniku, 2010

V nasledujúcich rokoch pokračoval prepád najvýraznejšie u mikropodnikov. V roku 2011 u nich rentabilita tržieb poklesla dokonca pod polovičné hodnoty z roku 2008 (1,4 %). Veľkostná kategória mikropodnikov tak počas hospodárskeho poklesu utrpela najvýraznejší pokles rentability tržieb. O niečo lepšie na tom boli malé a strední podniky, ktoré ostali počas nasledujúceho obdobia stagnujúc na krízových hodnotách z roku 2009 (malé 4,5 % a stredné 6,4 %). V kategórii veľkých podnikov sa rentabilita tržieb s rokom 2011 prakticky vrátila na pôvodné hodnoty z roku 2008 a potvrdila sa tak hypotéza, že veľké podniky boli krízou zasiahnuté v menšej miere ako tie z kategórie MSP.

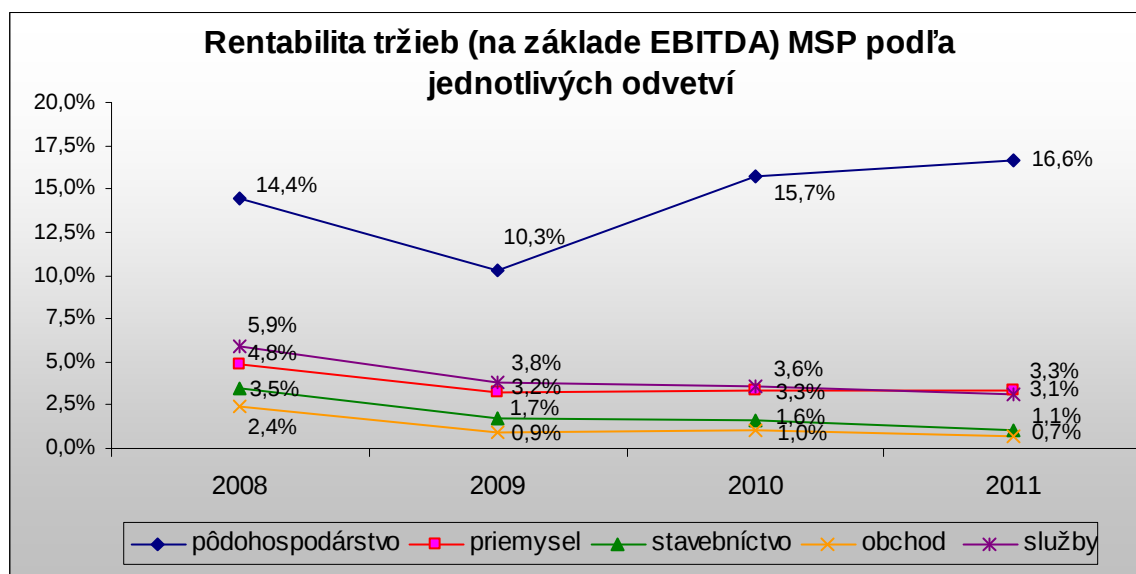
Graf č. 4

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu odvetví má vzhľadom na predmet činnosti najvyššiu rentabilitu tržieb poľnohospodárstvo a naopak najnižšiu obchod. Hospodársky prepád v roku 2009 však zasiahol všetky odvetvia, pričom najvýraznejšie už spomínaný obchod (pokles o vyše polovicu z 2,4% na 0,9 %) a stavebníctvo (trochu miernejší pokles z 3,5 % na 1,7 %). Tento pokles pokračoval v silnom tempe aj v nasledujúcich rokoch a v týchto dvoch odvetviach bol zaznamenaný pokles rentability tržieb prakticky o tri štvrtiny. V odvetví obchodu na 0,7 % a v odvetví stavebníctva na 1,1 %) Na druhej strane v poľnohospodárstve dokonca vzrástla rentabilita tržieb a na konci roku 2011 dosahovala 16,6 %.

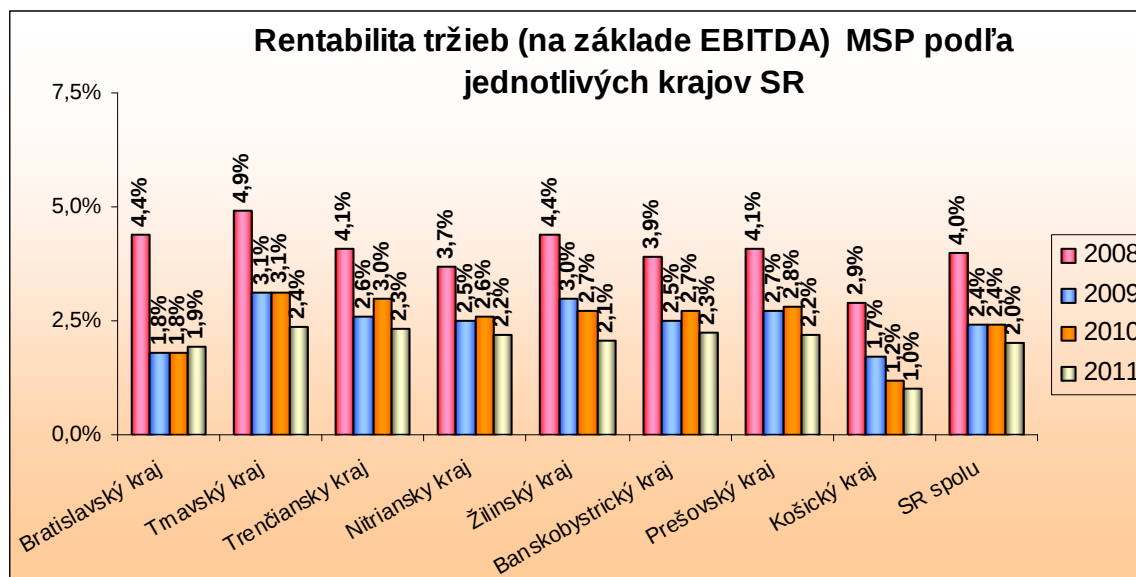
Graf č. 5

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Rentabilita tržieb podľa krajov sa v roku 2008 pohybovala od 2,9 % v Košickom kraji až po 4,9 v Trnavskom kraji. Počas nasledujúcich rokov zaznamenala pokles, tento však bol viac-menej rovnomerne rozdelený medzi všetky regióny SR. Jediný kraj, ktorý zaznamenal mierny nárast z roku 2010 na rok 2011 bol Bratislavský kraj a aj to iba o 0,1 p. b.

Graf č. 6

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

3. Rentabilita aktív

Ukazovateľ rentabilita aktív charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podniku. Ukazovateľ je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam².

Tabuľka č. 5: Rentabilita aktív

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,22%
Malé	2,89%	0,92%	1,49%	1,51%	0,02%	-1,38%
Stredné	3,48%	1,33%	2,58%	2,87%	0,29%	-0,61%
MSP spolu	0,79%	0,00%	0,04%	0,03%	-0,01%	-0,76%
Veľké	3,09%	2,34%	3,36%	3,72%	0,36%	0,63%
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	0,61%	0,01%	0,46%	0,87%	0,42%	0,26%
Priemysel	0,94%	0,01%	0,31%	0,32%	0,01%	-0,62%
Stavebníctvo	1,44%	0,01%	0,06%	0,00%	-0,06%	-1,44%
Obchod	0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,50%
Služby	0,92%	0,01%	0,11%	0,11%	0,00%	-0,81%
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	0,72%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,72%
Trnavský kraj	1,17%	0,08%	0,25%	0,19%	-0,06%	-0,98%
Trenčiansky kraj	0,86%	0,00%	0,23%	0,17%	-0,06%	-0,69%
Nitriansky kraj	0,78%	0,09%	0,27%	0,19%	-0,08%	-0,59%
Žilinský kraj	1,07%	0,07%	0,17%	0,10%	-0,07%	-0,97%
Banskobystrický kraj	0,64%	0,00%	0,08%	0,07%	-0,01%	-0,57%
Prešovský kraj	0,99%	0,05%	0,24%	0,14%	-0,10%	-0,85%
Košický kraj	0,48%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,48%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

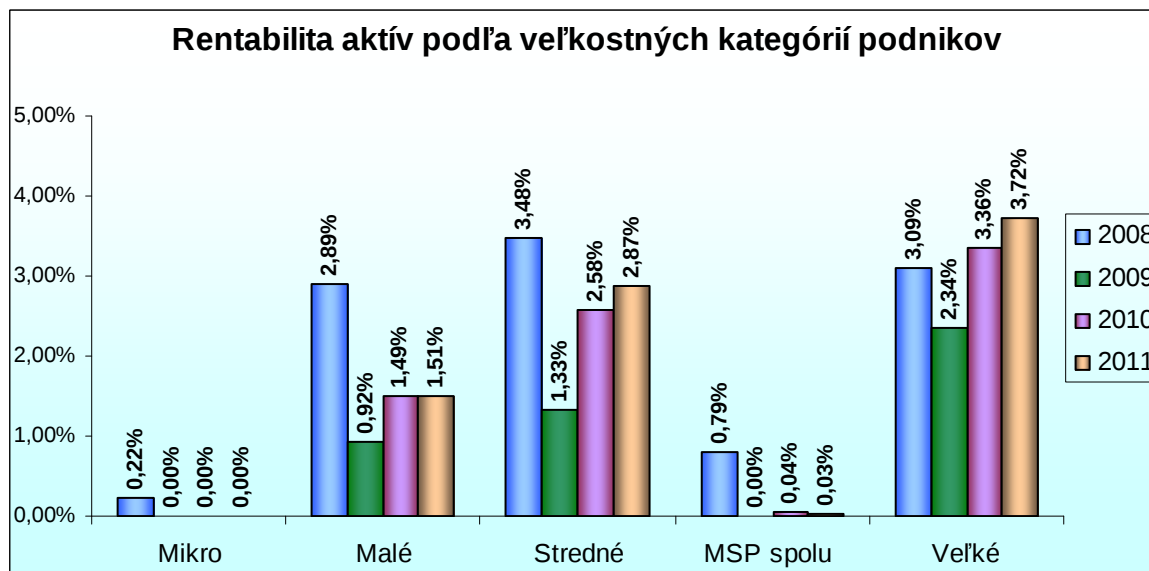
V ukazovateli rentability aktív medzi mikropodnikmi a ďalšími veľkostnými kategóriami podnikov existuje priepastný rozdiel. Mikropodniky dosiahli v roku 2008 rentabilitu aktív vo výške 0,22 % a to je skoro 15 krát menej ako veľké podniky, ktoré dosiahli rentabilitu aktív 3,09 %.

Vzhľadom na skutočnosti, ktoré boli spomenuté vyššie v texte, by nemalo byť prekvapením, že rentabilita aktív mikropodnikov sa prepadla počas rokov 2009 – 2011 až na nulu. U malých podnikoch, kde bola rentabilita aktív v roku 2008 2,89 %, sa táto prepadla počas nasledujúceho roku skoro na tretinu (0,92 %) a počas nasledujúcich rokov sa vrátila na čosi viac ako polovicu počiatočnej hodnoty (1,51 %). Podobný, aj keď o niečo menej strmý priebeh, mal vývoj rentability aktív u stredných podnikov, kde sa hodnota 3,48 % z roku 2008 navrátila počas rokov 2009 až 2011 na hodnotu 2,87 %.

² Zdroj: Karol Zalai a kol: Finančno-ekonomická analýza podniku, 2010

Úplne opačný priebeh zaznamenala rentabilita aktív u veľkých podnikov, kde okrem mierneho poklesu v roku 2009 o 0,75 p. b. vzrástla rentabilita na konci roku 2011 oproti roku 2008 o 0,63 p. b. Znova sa tak ukázalo, že veľké podniky boli krízou zasiahnuté v oveľa menšej miere ako MSP a niektoré dokázali v jej priebehu dokonca ešte zvýšiť svoju rentabilitu.

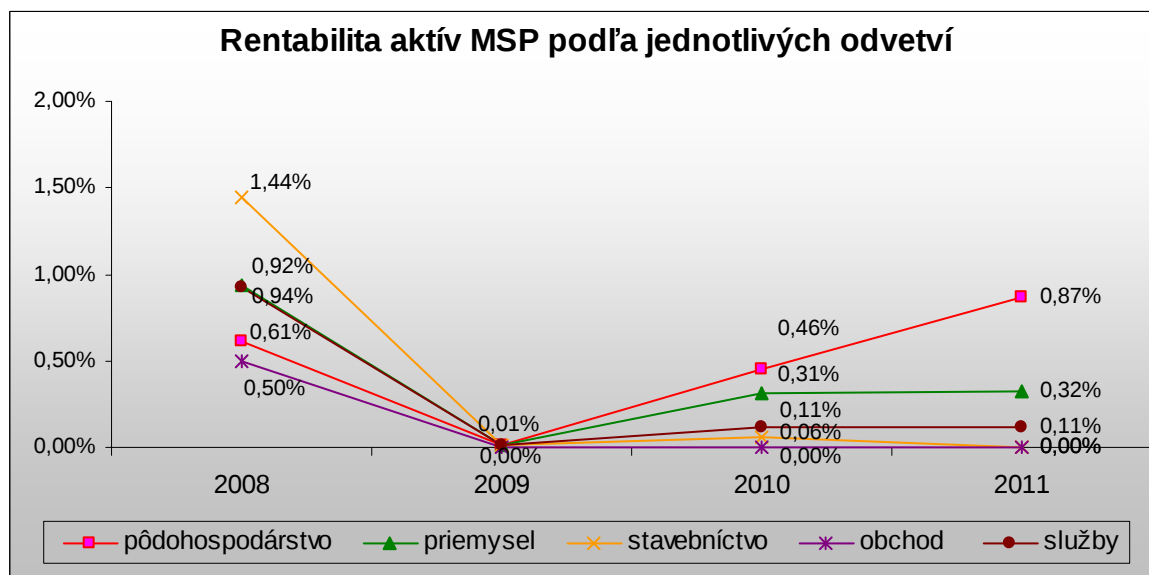
Graf č. 7

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Čo sa týka ukazovateľa rentability aktív z pohľadu odvetvových kategórií, tam zaznamenalo v roku 2009 prepád praktický každé odvetvie a to väčšina na nulu, resp. hodnoty veľmi blízke nule. V nasledujúcich rokoch sa podarilo odvetviam vrátiť do kladných čísel všade okrem obchodu. V najlepšej kondícii prekonalo hospodársky prepád z pohľadu rentability aktív odvetvie poľnohospodárstva, ktoré v priebehu rokov 2010 a 2011 ešte o 0,26 p. b. zvýšilo svoju rentabilitu oproti roku 2008.

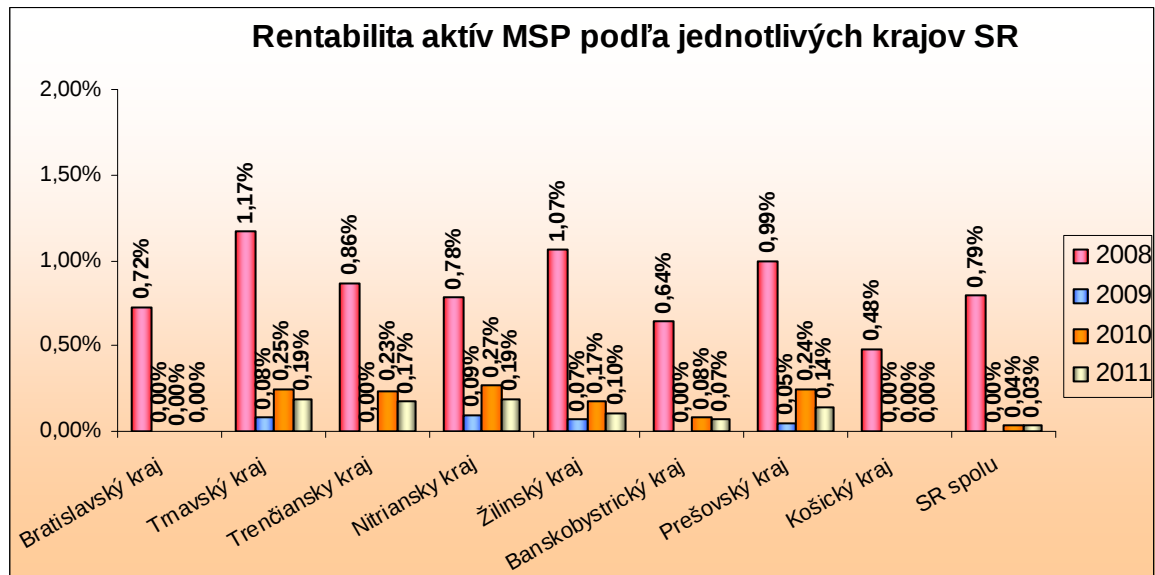
Graf č. 8

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu krajov bol prepád v roku 2009 obdobne prakticky na nulu, pričom v rokoch 2010 a 2011 bol zaznamenaný len mierny rast. Ani tento mierny nárast však neplatil pre všetky kraje, v Košickom a Bratislavskom kraji ostala rentabilita aktív na nule.

Graf č. 9

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

4. Celková zadlženosť aktív

Ukazovateľ miery zadlženosti aktív vyjadruje podiel záväzkov (vrátane časového rozlíšenia) na vlastnom imaní a záväzkoch spolu, resp. na aktívach. Ukazovateľ môže nadobúdať hodnoty od 0 % po 100 %. 0 % znamená, že ekonomický proces firmy pracuje len s využitím vlastného kapitálu a na druhej strane 100 % znamená využívanie len cudzieho kapitálu v ekonomickom procese firmy. Odporúčané hodnoty ukazovateľa sa pohybujú od 30 % až po 70 %.³

Tabuľka č. 6: Celková zadlženosť aktív

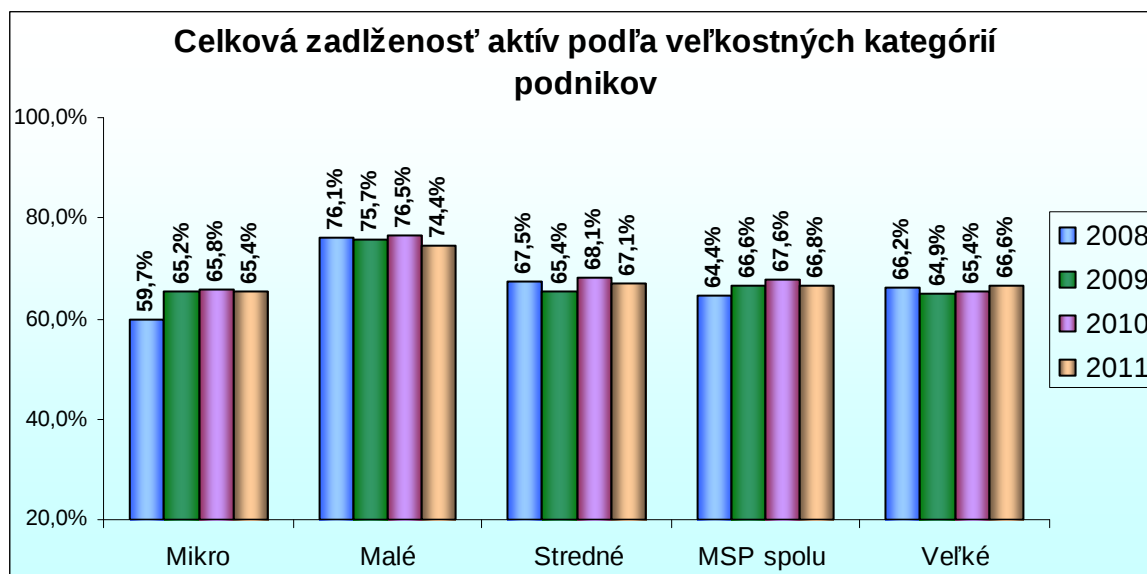
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	59,7%	65,2%	65,8%	65,4%	-0,4%	5,7%
Malé	76,1%	75,7%	76,5%	74,4%	-2,1%	-1,7%
Stredné	67,5%	65,4%	68,1%	67,1%	-1,0%	-0,4%
MSP spolu	64,4%	66,6%	67,6%	66,8%	-0,8%	2,4%
Veľké	66,2%	64,9%	65,4%	66,6%	1,2%	0,4%
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	56,0%	55,8%	55,2%	53,3%	-1,9%	-2,7%
Priemysel	69,9%	71,4%	70,7%	71,5%	0,8%	1,6%
Stavebníctvo	70,5%	72,9%	74,0%	74,7%	0,7%	4,2%
Obchod	71,2%	73,9%	73,8%	73,3%	-0,5%	2,1%
Služby	57,3%	59,9%	61,7%	60,7%	-1,0%	3,4%
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	64,7%	67,3%	68,3%	67,3%	-1,0%	2,6%
Trnavský kraj	64,3%	66,4%	67,6%	67,9%	0,3%	3,6%
Trenčiansky kraj	65,5%	66,4%	66,2%	65,7%	-0,5%	0,2%
Nitriansky kraj	62,6%	65,5%	66,1%	65,9%	-0,2%	3,3%
Žilinský kraj	65,2%	67,7%	67,6%	68,0%	0,4%	2,8%
Banskobystrický kraj	65,2%	66,6%	67,2%	66,4%	-0,9%	1,2%
Prešovský kraj	62,8%	64,6%	65,9%	63,0%	-2,9%	0,2%
Košický kraj	65,2%	67,1%	67,2%	67,2%	0,0%	2,0%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Ukazovateľ zadlženosti aktív sa v sledovanom období vyvíjal len mierne. Z pohľadu veľkostnej kategórie podnikov môžeme tvrdiť, že príchod hospodárskej krízy nemal vážnejší dopad na zmenu štruktúry vlastného a cudzieho kapitálu v podnikoch. Či už sa jedná o malé, stredné alebo veľké podniky, ukazovateľ miery zadlženosti aktív nevykázal za rok 2008 až 2011 výraznejšiu zmenu. Možno len v prípade mikropodnikov je možné pozorovať mierny nárast ukazovateľa miery zadlženosti aktív na vlastnom imaní a záväzkoch.

³ Zdroj: Jozef Chajdiak: Pomerové ukazovatele ekonomiky firmy, 2010

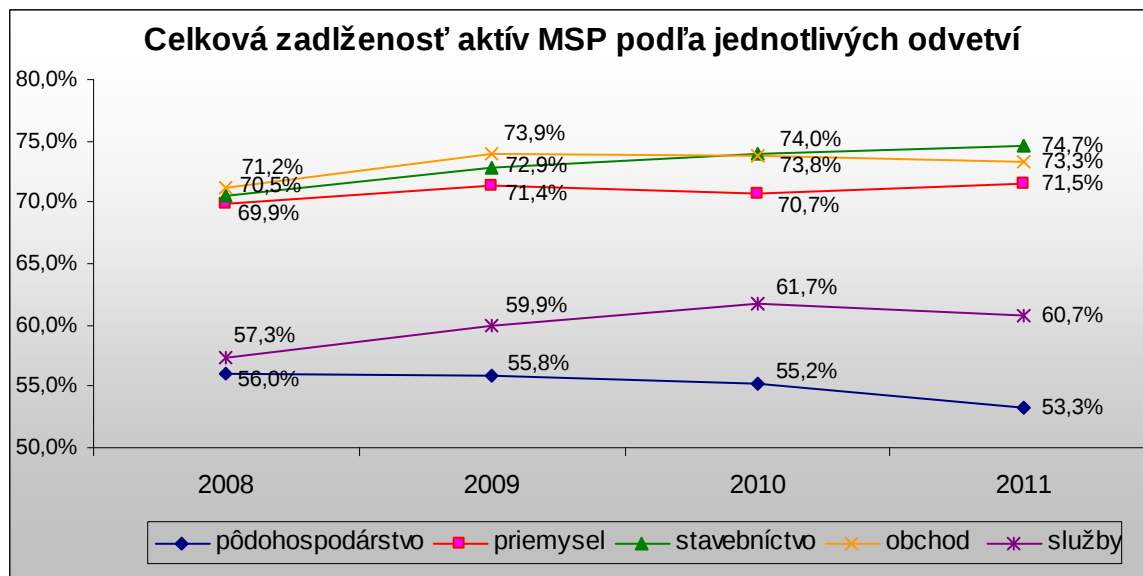
Graf č. 10

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Podobný stav je možné sledovať aj v rozdelení MSP podľa odvetví. Mierny nárast miery zadlženosti bol u všetkých sledovaných odvetviach okrem poľnohospodárstva, kde podniky dokázali znížiť podiel cudzích zdrojov na vlastnom imaní. Už tradične najvýraznejší negatívny efekt bol zaznamenaný v odvetví stavebníctva, ktoré bolo hospodárskym prepadom ovplyvnené pravdepodobne najviac, ukazovateľ miery zadlženosti vzrástol o 4,2 p.b.

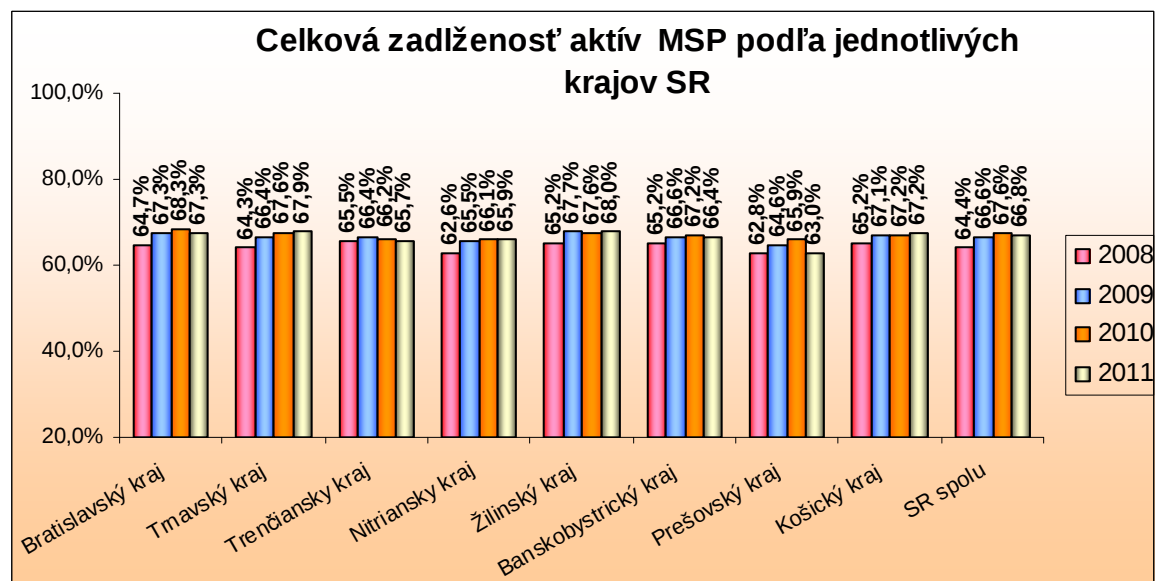
Graf č. 11

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu krajov sa jednalo znova o mierny nárast naprieč celým územím SR. Na základe týchto údajov môžeme usudzovať, že hospodársky prepád nemal vážnejší vplyv na zadlženosť podnikov v SR a to bez ohľadu ich veľkosti, odvetvia, alebo kraj v ktorom pôsobia.

Graf č. 12

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

5. Podiel MSP, ktoré vykazujú využívanie bankových úverov

Ukazovateľ vyjadruje podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankových úverov na celkovom počte podnikov.

Tabuľka č. 7: Podiel podnikateľských subjektov s bankovými úvermi na celkovom počte podnikov

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	10,1%	14,8%	13,9%	13,5%	-0,4%	3,4%
Malé	36,2%	43,5%	41,4%	40,6%	-0,8%	4,4%
Stredné	57,8%	57,1%	54,5%	53,0%	-1,5%	-4,8%
MSP spolu	16,0%	18,2%	17,7%	16,5%	-1,2%	0,5%
Veľké	60,0%	56,7%	54,2%	55,3%	1,1%	-4,7%
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	38,5%	34,1%	32,5%	29,9%	-2,6%	-8,6%
Priemysel	26,8%	29,4%	27,5%	26,0%	-1,5%	-0,8%
Stavebníctvo	17,1%	21,5%	19,7%	18,5%	-1,2%	1,4%
Obchod	16,5%	19,8%	18,9%	17,4%	-1,5%	0,9%
Služby	12,1%	14,4%	13,8%	13,1%	-0,7%	1,0%
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	11,5%	13,5%	12,7%	11,9%	-0,8%	0,4%
Trnavský kraj	17,6%	20,7%	19,3%	18,3%	-1,0%	0,7%
Trenčiansky kraj	18,9%	21,7%	20,1%	18,7%	-1,4%	-0,2%
Nitriansky kraj	16,8%	18,7%	17,8%	16,9%	-0,9%	0,1%

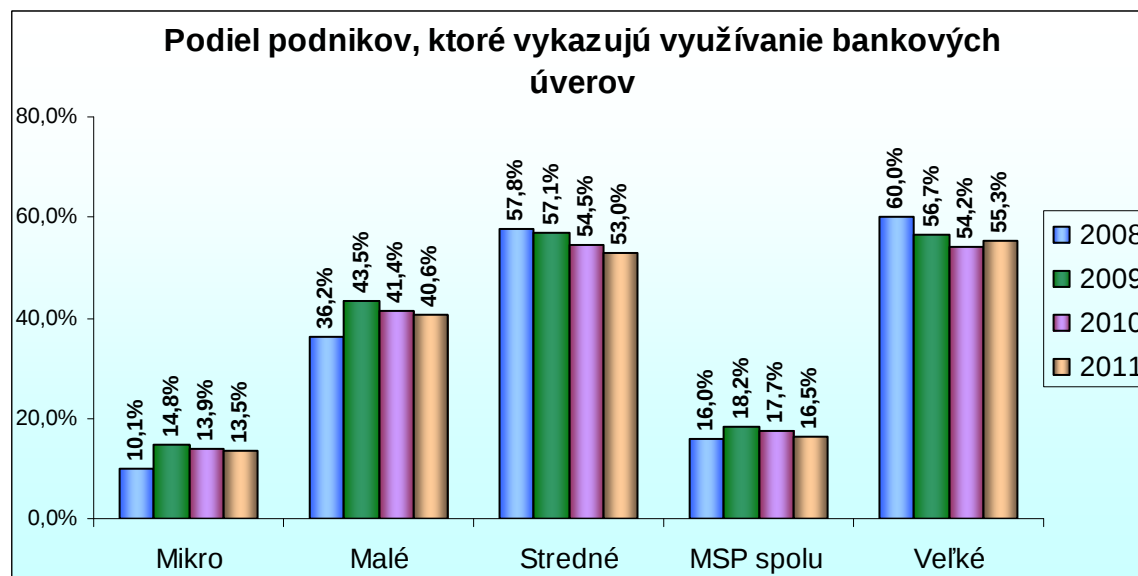
Žilinský kraj	19,8%	21,7%	20,8%	19,0%	-1,8%	-0,8%
Banskobystrický kraj	20,0%	22,7%	21,4%	20,2%	-1,2%	0,2%
Prešovský kraj	18,7%	23,2%	22,2%	18,8%	-3,4%	0,1%
Košický kraj	16,3%	19,5%	18,9%	17,4%	-1,5%	1,1%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Obdobne ako predchádzajúci ukazovateľ zadlženosti aktív ani ukazovateľ vyjadrujúci podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankových úverov na celkovom počte podnikov neukazuje nejaké výraznejšie zmeny alebo tendencie počas sledovaného obdobia.

Z pohľadu veľkostných kategórií môžeme sledovať výraznejšie nárast podielu podnikov, ktoré vykazujú využívanie bankových úverov len v prípade mikropodnikov. A to skokovým nárastom o skoro 5 p. b. v roku 2009. Tento nárast je pravdepodobne prepojený s nárastom ukazovateľa miery zadlženosti aktív na vlastnom imaní a záväzkoch, ktorý sme u mikropodnikov komentovali vyššie.

Graf č. 13

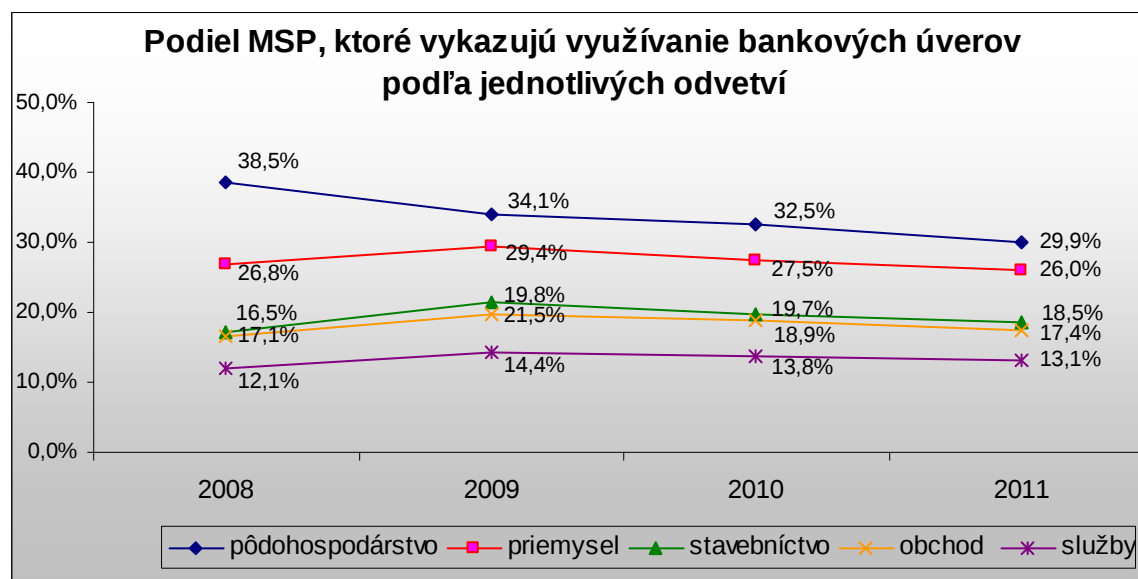

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Je pravdepodobné, že práve mikropodniky vzhľadom na ich veľkosti boli v dôsledku hospodárskeho prepadu prinútené vo väčšej miere siahnuť po bankových úveroch a zvýšiť svoje zadlženie. Naopak u veľkých podnikov počas tohto obdobia až do roku 2011 poklesol podiel podnikov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankových úverov zo 60 % na 55,3 %.

Z pohľadu odvetví sa znova najlepšie darilo poľnohospodárstvu, kde sa celkový podiel podnikov využívajúcich bankové úvery prepadol od roku 2008 do roku 2011 o 8,6 p. b. Vo zvyšných odvetviach sa za sledované obdobie podiel prakticky vôbec nezmenil.

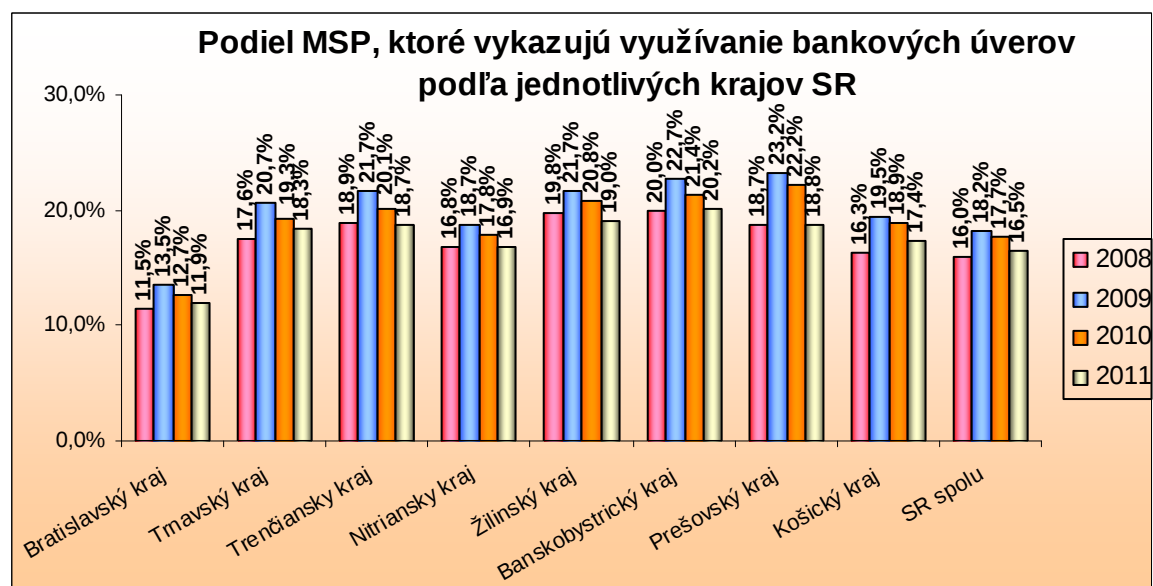
Graf č. 14

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Až na mierny nárast hodnoty sledovaného ukazovateľa v prvom krízovom roku neboli v podiely MSP, ktoré vykazujú využívanie bankových úverov podľa jednotlivých krajov SR zaznamenané žiadne štatisticky významnejšie pohyby ani trendy.

Graf č. 15

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

6. Likvidita II. stupňa

Likvidita predstavuje dôležitý ekonomický pojem v trhovom hospodárstve nakoľko vyjadruje mieru schopnosti firiem uhrádzať záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Veľmi nízke hodnoty likvidity svedčia o neschopnosti uhrádzať záväzky a naopak príliš vysoké hodnoty signalizujú nedostatočne racionálne využívanie viazaných zdrojov. Likvidita II. stupňa vyjadruje podiel obežných aktív bez zásob k celkovým krátkodobým záväzkom. Odporúčané hodnoty ukazovateľa sú od 1 po 1,5. Hodnoty pod 1 svedčia o problémoch v oblasti uhrádzania krátkodobých záväzkov⁴.

Tabuľka č. 8: Likvidita II. stupňa

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	1,20	1,09	1,11	1,07	-0,04	-0,13
Malé	0,84	0,85	0,82	0,85	0,04	0,01
Stredné	0,84	0,86	0,91	0,88	-0,03	0,05
MSP spolu	1,07	1,05	1,05	1,03	-0,02	-0,04
Veľké	0,78	0,83	0,82	0,86	0,04	0,08
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	0,79	0,95	0,99	0,98	-0,01	0,19
Priemysel	0,74	0,84	0,84	0,84	0,00	0,11
Stavebníctvo	1,23	1,04	1,04	1,00	-0,04	-0,23
Obchod	0,90	0,87	0,88	0,85	-0,03	-0,05
Služby	1,33	1,27	1,24	1,24	0,00	-0,09
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	1,15	1,11	1,10	1,11	0,01	-0,04
Trnavský kraj	1,05	1,02	1,01	0,99	-0,02	-0,06
Trenčiansky kraj	1,04	1,01	1,03	1,02	-0,01	-0,02
Nitriansky kraj	1,08	1,05	1,04	1,03	-0,01	-0,05
Žilinský kraj	1,03	1,02	1,03	1,00	-0,03	-0,03
Banskobystrický kraj	1,00	0,97	1,00	1,00	0,00	0,00
Prešovský kraj	1,06	1,06	1,04	1,05	0,01	-0,01
Košický kraj	1,02	1,01	1,02	1,00	-0,02	-0,02

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

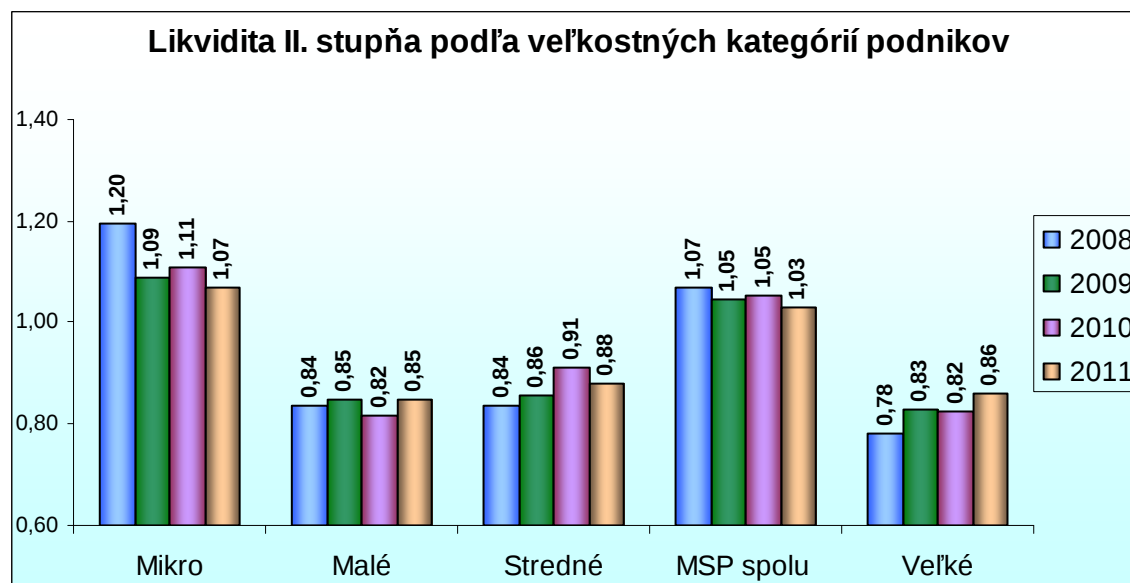
Ako aj v prípade ostatných ukazovateľov, aj z pohľadu ukazovateľa likvidita II. stupňa existujú najvýraznejšie rozdiely medzi mikropodnikmi a zvyšnými veľkostnými kategóriami podnikov. V tomto prípade sa zdá, že podľa odporúčaných hodnôt sú mikropodniky v lepšej finančnej kondícii ako malé, stredné a veľké podniky. Mikropodniky totižto dosahovali v roku 2008 hodnotu sledovaného ukazovateľa 1,20, malé a stredné po 0,84 a veľké dokonca iba

⁴ Zdroj: Jozef Chajdiak: Pomerové ukazovatele ekonomiky firmy, 2010

0,78. Pričom ako bolo uvedené v úvode, odporúčané hodnoty ukazovateľa sú od 1 po 1,5 a hodnoty pod 1 môžu byť príznakom neschopnosti uhrádzať krátkodobé záväzky

Aj napriek tomu, že počas krízových rokov poklesol sledovaný ukazovateľ u mikropodnikov o 0,13 bodov, ostávajú tieto oproti zvyšku veľkostných kategórií lepšie schopné splácať krátkodobé záväzky. Takýto pomerne vysoký podiel obežných aktív u mikropodnikov, môže vysvetľovať aj naopak ich pomerne nízke hodnoty u ukazovateľa rentability aktív, v ktorom silno zaostávali za ostatnými veľkostnými kategóriami podnikov. .

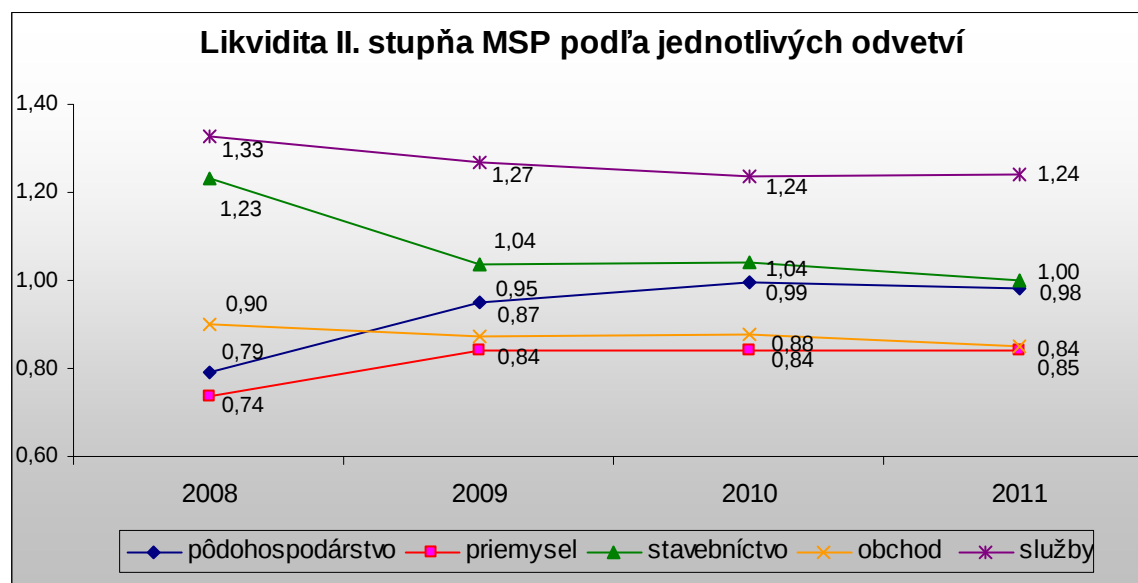
Graf č. 16

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu odvetví sú to len obchod (1,33) a stavebníctvo (1,23), ktoré sa v roku 2008 približovali odporúčaným hodnotám likvidity II. stupňa. Najlepšiu schopnosť pri splácaní krátkodobých záväzkov si udržali až do konca sledovaného obdobia a to aj napriek tomu, že počas týchto rokov poklesla ich likvidita II. stupňa o 0,23 bodov v prípade stavebníctva a 0,09 bodov v prípade obchodu. Finančné postavenie z pohľadu likvidity si za toto obdobie pomerne výrazne zlepšilo odvetvie poľnohospodárstva, kde hodnoty vzrástli z 0,79 v roku 2008 na 0,98 v roku 2011.

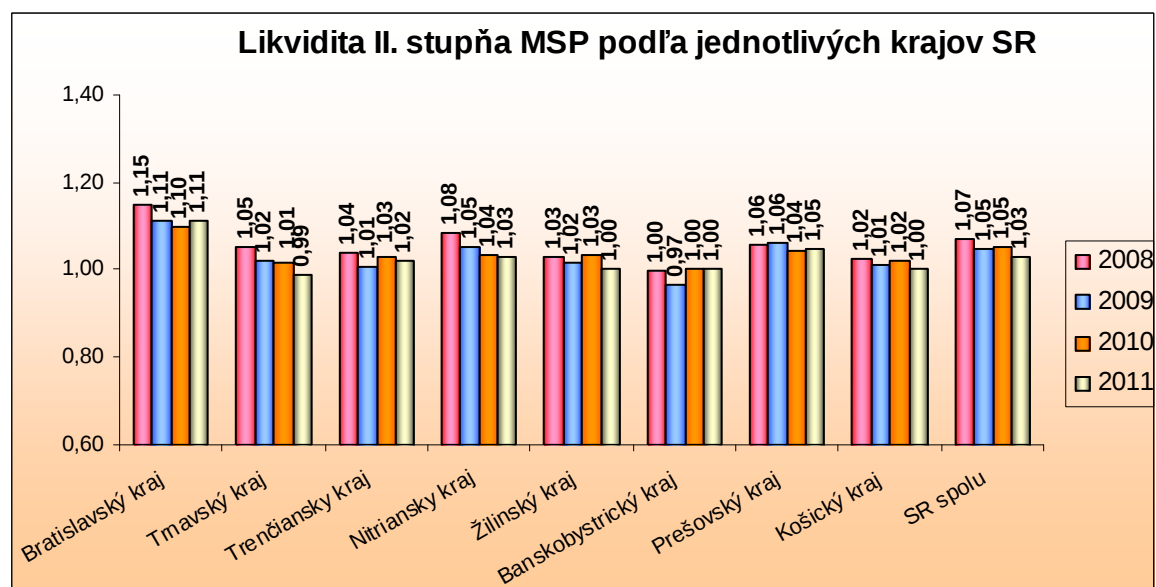
Graf č. 17

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Ukazovateľ likvidity II. stupňa u MSP podľa krajov nezaznamenal žiadny výraznejší posun smerom nadol ani nahor a taktiež rozdiely medzi krajmi navzájom sú úplne minimálne, s hodnotami mierne vyššími v prípade Bratislavského kraja (rok 2008 1,15 a rok 2011 1,11).

Graf č. 18

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

7. Obrat aktív

Ukazovateľ obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku. Ukazovateľ umožňuje posúdiť ako účinne podniky využívajú svoj majetok. Vypovedá o skutočnosti, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za rok⁵.

Tabuľka č. 9: Obrat aktív

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	0,85	0,88	0,85	0,87	0,02	0,02
Malé	1,82	1,50	1,57	1,60	0,03	-0,22
Stredné	1,67	1,41	1,52	1,61	0,09	-0,06
MSP spolu	1,05	0,95	0,95	0,96	0,01	-0,09
Veľké	1,80	1,63	1,78	1,82	0,04	0,01
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	0,44	0,37	0,41	0,46	0,05	0,01
Priemysel	1,32	1,08	1,07	1,15	0,08	-0,17
Stavebníctvo	1,46	1,25	1,18	1,18	0,00	-0,28
Obchod	1,18	1,03	1,19	1,04	-0,15	-0,14
Služby	0,92	0,88	0,88	0,90	0,02	-0,02
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	0,91	0,84	0,80	0,81	0,01	-0,10
Trnavský kraj	1,17	1,02	1,00	1,03	0,03	-0,14
Trenčiansky kraj	1,15	1,05	1,08	1,09	0,02	-0,06
Nitriansky kraj	1,04	0,97	0,97	1,00	0,03	-0,04
Žilinský kraj	1,21	1,06	1,07	1,07	0,00	-0,14
Banskobystrický kraj	1,07	0,97	0,97	0,98	0,01	-0,09
Prešovský kraj	1,19	1,03	1,06	1,05	-0,01	-0,14
Košický kraj	1,19	0,94	0,96	0,98	0,02	-0,21

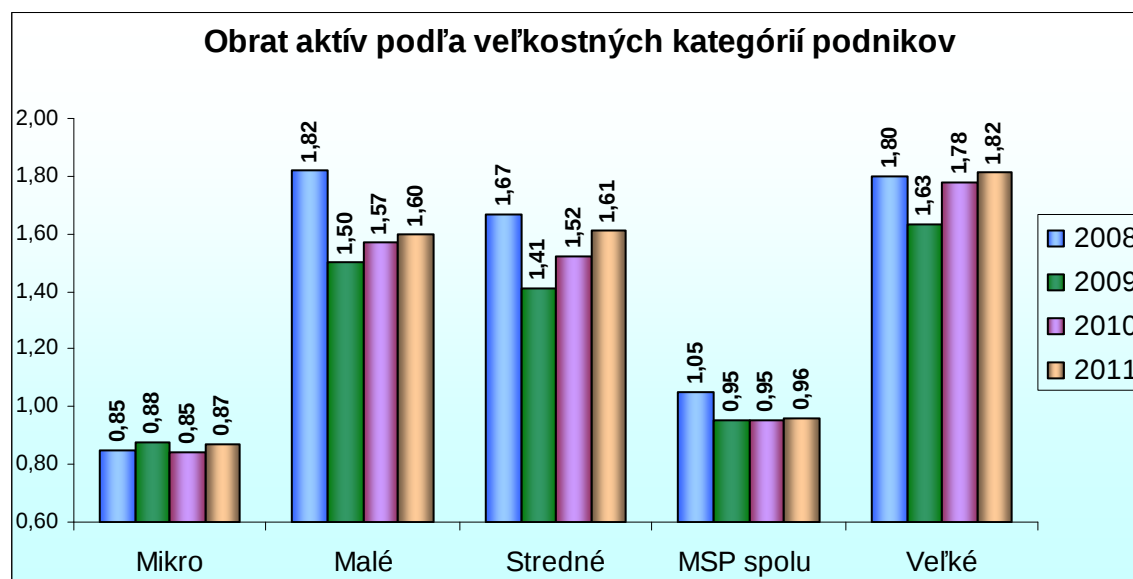
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Na fakty, že v ukazovateli rentability aktív, ktorý odzrkadľuje zhodnotenie celkových aktív podniku dosahovali mikropodniky skoro až 15 krát menšie hodnoty ako podniky malé, stredné a veľké, sa dá očakávať, že podobný rozdiel bude aj v prípade ukazovateľa obratu aktív. V tomto ukazovateli však mikropodniky dosahujú len približne dvakrát menšie hodnoty ako ostatné podniky.

Z trendovej línie dát v grafe č. 19 je zrejmé, že v prípade tohto ukazovateľa nemal hospodársky prepád vážnejší vplyv na sledované hodnoty. Jediný výraznejší prepád bol zaznamenaný v kategóriách malých podnikov a stredných podnikov, kde v roku 2008 ukazovateľ dosahoval hodnoty 1,82 (malé podniky) a 1,67 a následne na konci roku 2009 1,5 (malé podniky) a 1,41. Poklesol teda o 0,25 až 0,32 bodu.

⁵ Zdroj: Jozef Chajdiak: Pomerové ukazovatele ekonomiky firmy, 2010

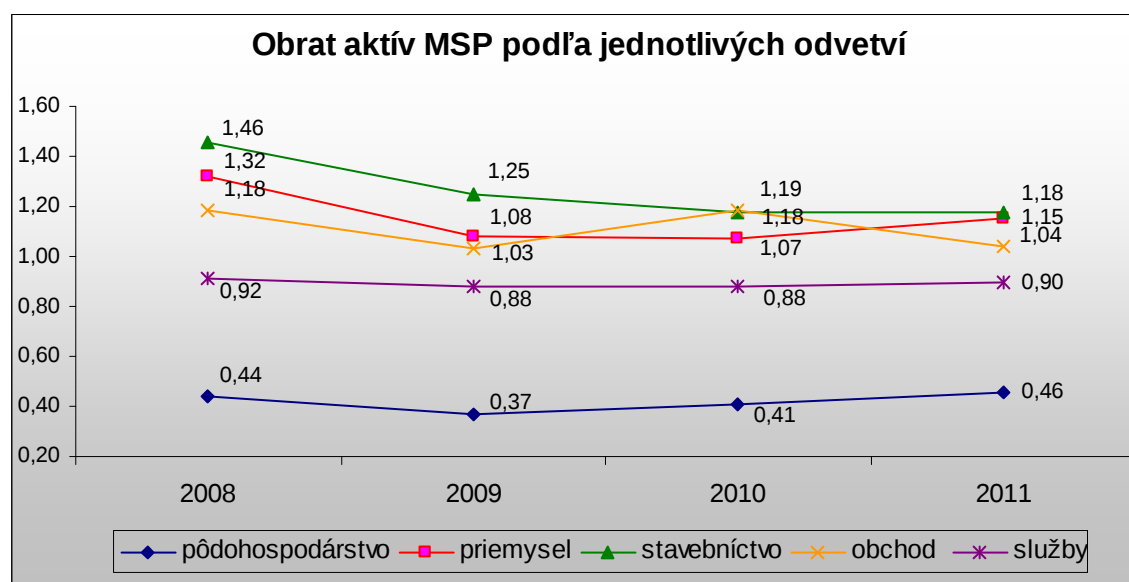
Graf č. 19

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Čo sa týka odvetvovej štruktúry tak najnižší pomer tržieb k celkovým aktívam podniku dosiahol v roku 2008 poľnohospodárstvo a to iba 0,44, pričom okrem mierneho poklesu v roku 2009 sa tento pomer počas nasledujúcich rokov nemenil. Ostatné odvetvia zaznamenali v priebehu sledovaných rokov nepatrný pokles, s výnimkou stavebníctva, kde poklesol obrat aktív z 1,46 na 1,18.

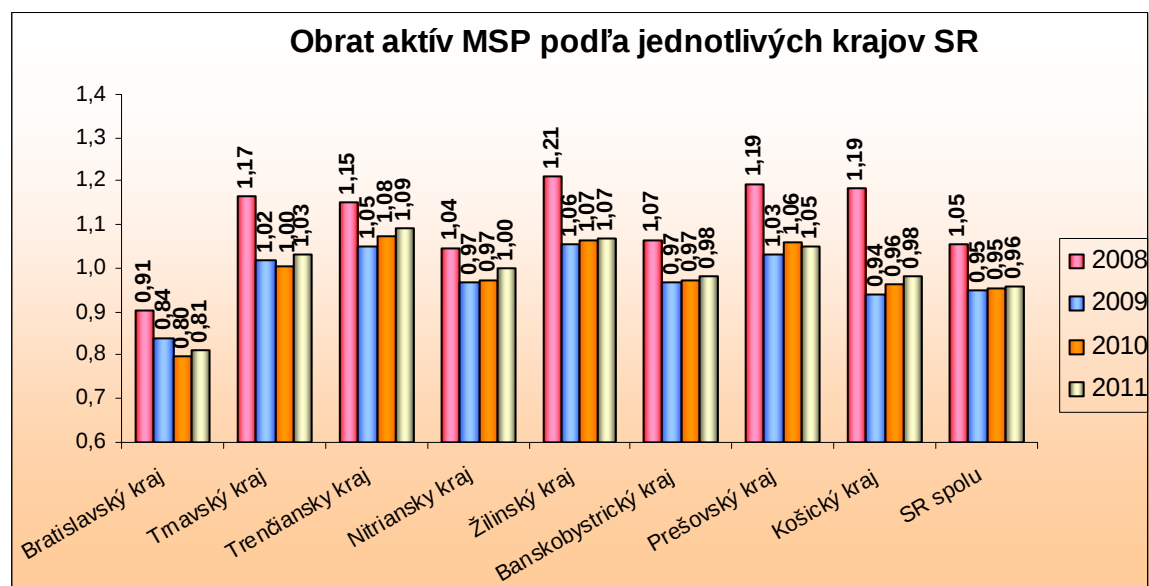
Graf č. 20

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu krajov je stav ukazovateľa znova pomerne vyrovnaný s mierne nižšími hodnotami v prípade Bratislavského kraja. V priebehu rokov 2008 až 2009 nastal v hodnotách obratu aktív pomerne razantný prepád vo všetkých krajoch. Následne sa situácia stabilizovala a udržala na prepadnutých hodnotách aj nasledujúce roky.

Graf č. 21

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

8. Doba splatnosti záväzkov

Ukazovateľ doby splatnosti (úhrady) záväzkov kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku⁶. Variantský ukazovateľ doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku vypovedá o priemernej dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom.

Tabuľka č. 10: Doba splatnosti záväzkov

Doba splatnosti celkových záväzkov (v dňoch)						
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	136,4	152,4	153,9	141,5	-12,4	5,2
Malé	104,2	116,3	116,9	108,4	-8,4	4,3
Stredné	87,9	101,8	95,3	88,8	-6,5	1,0
MSP spolu	123,4	144,7	143,9	133,5	-10,4	10,1
Veľké	78,5	79,7	77,5	74,2	-3,3	-4,4
Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku (v dňoch)						
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	15,8	21,7	20,3	16,2	-4,2	0,4
Malé	36,9	48,0	44,6	42,0	-2,6	-5,1
Stredné	39,3	43,8	43,7	41,6	-2,1	2,3
MSP spolu	22,0	25,7	24,8	19,8	-5,0	-2,3
Veľké	37,9	39,9	42,5	38,7	-3,8	0,8

⁶ Zdroj: Karol Zalai a kol: Finančno-ekonomická analýza podniku, 2010

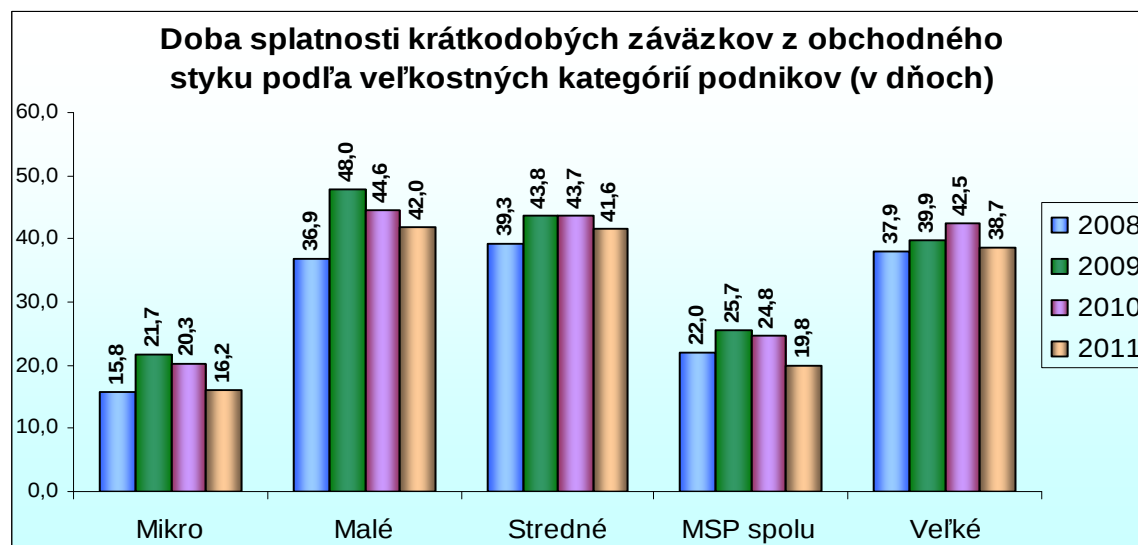
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	53,2	46,5	39,9	30,0	-9,9	-23,2
Priemysel	32,0	38,2	38,4	31,5	-6,8	-0,5
Stavebníctvo	27,9	33,2	32,6	28,3	-4,4	0,3
Obchod	28,3	32,4	31,5	24,4	-7,2	-4,0
Služby	14,2	16,9	16,9	13,8	-3,2	-0,4
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	23,4	26,6	26,7	20,4	-6,3	-3,0
Trnavský kraj	19,7	25,1	22,2	19,6	-2,6	-0,1
Trenčiansky kraj	24,2	27,1	24,3	20,7	-3,7	-3,5
Nitriansky kraj	19,0	23,2	23,0	18,7	-4,3	-0,3
Žilinský kraj	23,0	26,8	24,7	20,3	-4,4	-2,7
Banskobystrický kraj	23,2	27,7	26,9	20,8	-6,1	-2,4
Prešovský kraj	19,6	23,7	23,5	16,5	-7,0	-3,1
Košický kraj	21,2	23,4	23,8	18,3	-5,5	-2,9

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu ukazovateľa doba splatnosti záväzkov sú zaujímavé predovšetkým prvé krízové roky. V týchto rokoch nastal totiž pomerne razantný nárast doby trvania úhrady záväzku. Ak sa pozrieme na dobu splatnosti celkových záväzkov tá vzrástla vo všetkých sledovaných veľkostných kategóriách. Predovšetkým však v kategórii MSP, kde sa doba splatnosti záväzkov vyšplhala v priebehu dvoch rokov o 17 dní v prípade mikropodnikov, 12 dní u malých podnikov, o 13 dní u stredných podnikov vyššie. Na druhej strane u veľkých podnikov v roku 2010 doba splatnosti záväzkov poklesla.

Podobný priebeh mal aj ukazovateľ doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku. Znova to boli predovšetkým MSP, kde počet dní rástol a predlžovala sa tak doba splatnosti záväzkov a znova to boli predovšetkým prvé dva roky 2008 až 2010. V roku 2011 nastal mierny pokles dní splatnosti záväzkov.

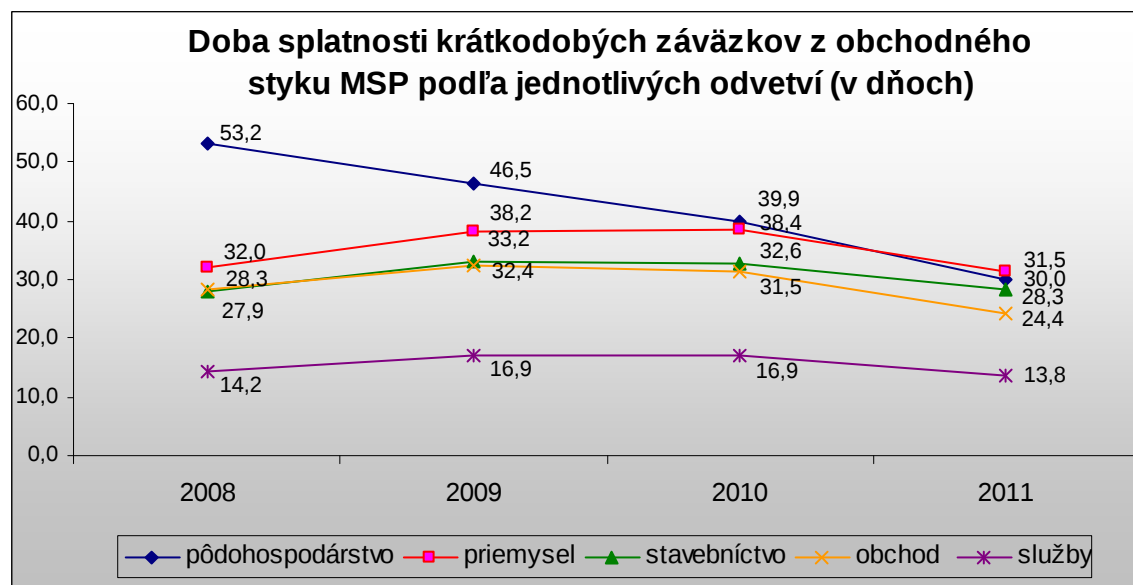
Graf č. 22

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

V odvetvovej štruktúre malo špecifický vývoj poľnohospodárstvo, ktoré zaznamenalo rapidný pokles dní potrebných na splatnosť krátkodobých záväzkov z obchodného styku. Z potrebných 53,2 dní v roku 2008 poklesla doba splatnosti na rovných 30 dní v roku 2011. Poľnohospodárstvo sa tak dostalo v roku 2011 na úroveň priemyslu (31,5 dní) a stavebníctva (28,3 dní). Výrazne najnižší počet dní splatnosti krátkodobých záväzkov majú služby. Okrem rokov 2009 a 2010 kedy stúpol počet dní na 16,9 bol v roku 2008 na úrovni 14,2 a v roku 2011 na úrovni 13,8 dní.

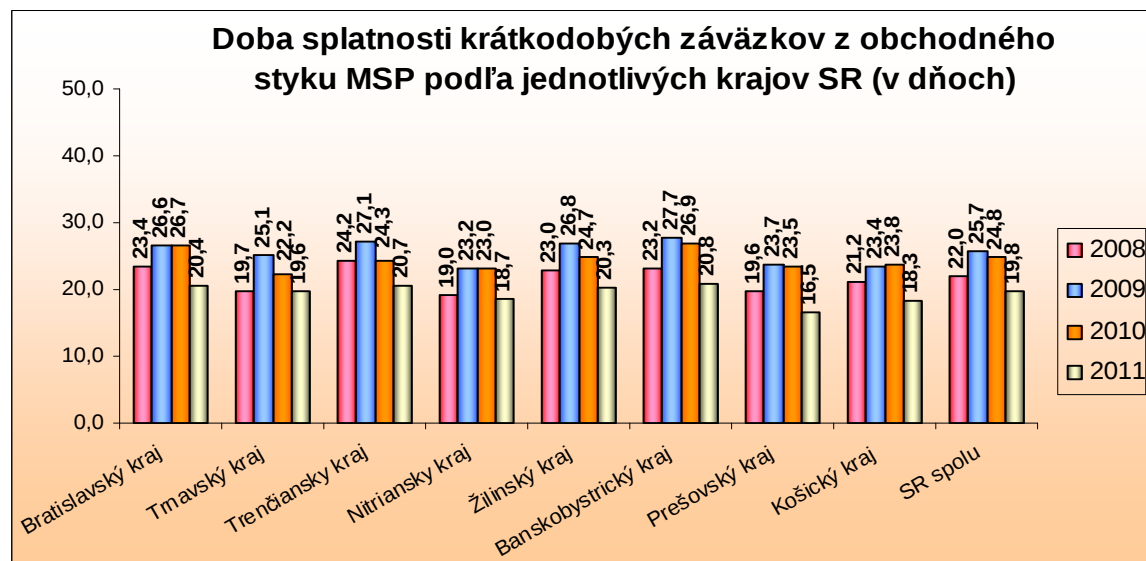
Graf č. 23

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Z pohľadu krajov SR je znova viditeľný nárast doby splatnosti počas roku 2009, kedy pravdepodobne prepád hospodárstva spôsobil ťažkosti dlžníkom a tí odkladali splatnosti svojich záväzkov. Následne v roku 2010 sa situácia mení a doba splatnosti záväzkov začína klesať a v roku 2011 následne vo väčšine krajov klesá ešte pod hodnoty z roku 2008.

Graf č. 24

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

9. Doba splatnosti pohľadávok

Doba splatnosti (inkasa) pohľadávok vyjadruje, koľko priemerne trvá, kým od vzniku nároku na platbu dôjde k inkasu. Po dosadení pohľadávok z obchodného styku, ukazovateľ následne vypovedá o platobnej disciplíne odberateľov, teda koľko času uplynie od dátumu realizácie (fakturácie) po úhradu⁷.

Tabuľka č. 11: Doba splatnosti pohľadávok

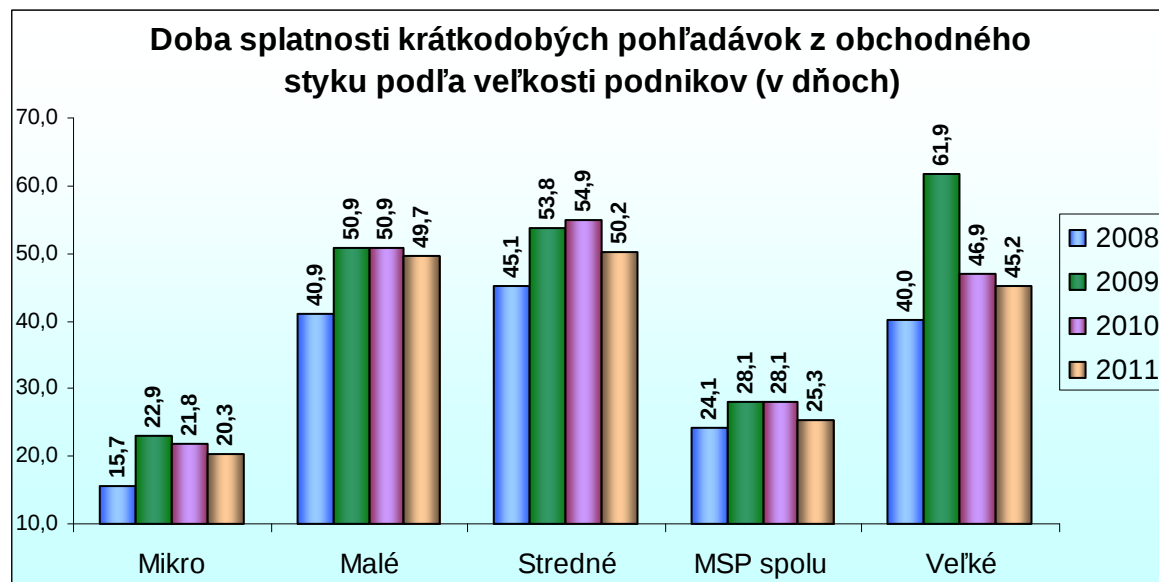
Doba splatnosti celkových pohľadávok (v dňoch)						
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	44,8	52,6	52,2	47,2	-5,0	2,4
Malé	53,2	68,7	66,3	64,5	-1,8	11,3
Stredné	57,6	70,3	70,0	64,2	-5,8	6,6
MSP spolu	47,7	55,2	55,1	50,0	-5,1	2,3
Veľké	53,4	46,5	62,0	60,6	-1,4	7,2
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku (v dňoch)						
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Mikro	15,7	22,9	21,8	20,3	-1,5	4,6
Malé	40,9	50,9	50,9	49,7	-1,2	8,8
Stredné	45,1	53,8	54,9	50,2	-4,7	5,1
MSP spolu	24,1	28,1	28,1	25,3	-2,8	1,1
Veľké	40,0	61,9	46,9	45,2	-1,7	5,2
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Pôdohospodárstvo	33,1	36,6	32,8	27,4	-5,4	-5,7
Priemysel	33,9	40,5	42,3	37,9	-4,4	4,0
Stavebníctvo	31,1	35,7	38,4	33,9	-4,5	2,8
Obchod	18,7	21,3	21,0	17,7	-3,3	-1,0
Služby	23,1	27,5	27,8	26,1	-1,7	3,0
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	rozdiel rokov 2011 a 2010	rozdiel rokov 2011 a 2008
Bratislavský kraj	21,6	24,9	25,2	23,9	-1,3	2,3
Trnavský kraj	25,4	30,7	28,9	27,0	-1,9	1,6
Trenčiansky kraj	27,0	30,6	31,1	28,5	-2,6	1,5
Nitriansky kraj	21,7	24,8	25,2	22,6	-2,6	0,9
Žilinský kraj	29,9	34,5	33,5	29,1	-4,4	-0,8
Banskobystrický kraj	23,2	27,4	26,4	25,0	-1,3	1,8
Prešovský kraj	28,1	33,2	33,8	27,8	-6,0	-0,3
Košický kraj	20,9	25,0	26,3	21,7	-4,6	0,8

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

⁷ Zdroj: Karol Zalai a kol: Finančno-ekonomická analýza podniku, 2010

Na grafe č. 25, kde je zobrazená doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku podľa veľkosti podnikov je vidieť zreteľný vzostup, ktorý nastal v roku 2009. Rozdiel medzi prvým sledovaným rokom 2008 a druhým 2009 je očividný predovšetkým u veľkých podnikoch. Zatiaľ čo u predchádzajúceho ukazovateľa doby splatnosti záväzkov v prípade veľkých podnikov sa počet dní prakticky nezmenil, u ukazovateľa doby splatnosti pohľadávok vyskočil počet dní zo 40 na 61,9.

Graf č. 25

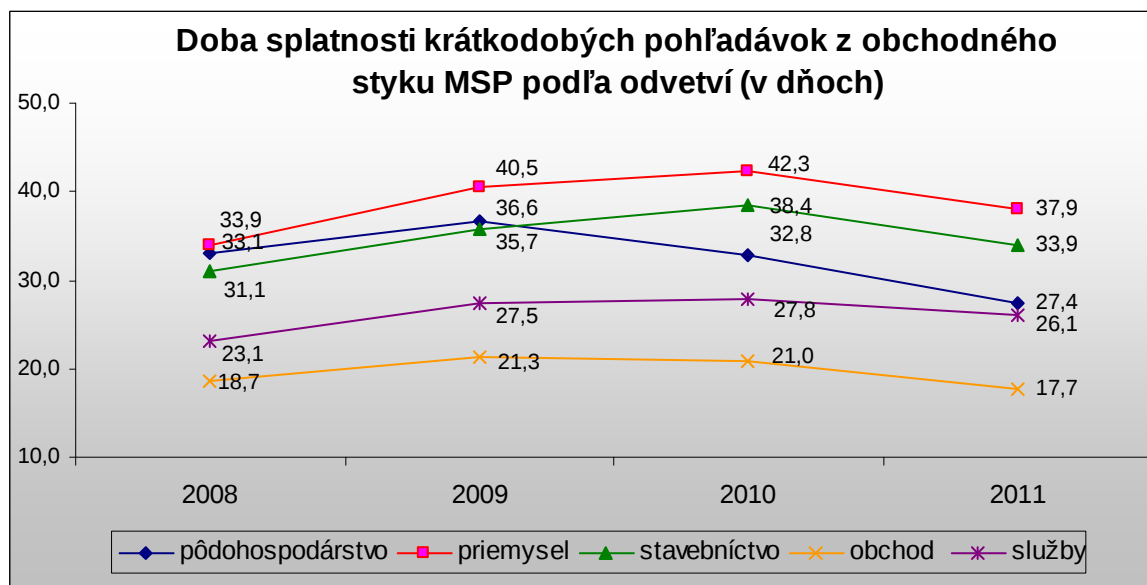
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

O niečo menšia zmena bola u mikropodnikov, kde počet dní narástol z 15,7 na 22,9, u malých podnikov vzrástol počet dní z 40,9 na 50,9 a u stredných podnikov z 45,1 na 53,8.

U veľkých a v menšej miere aj u stredných podnikov nasledovala v ďalších rokoch razantná korekcia smerom k východným hodnotám z roku 2008. V prípade mikro a malých podnikov sa vyšší počet dní doby splatnosti pohľadávok udržal na zvýšených hodnotách.

Podobný priebeh mali hodnoty sledovaného ukazovateľa aj podľa odvetví. V prvom roku pomerne razantné predĺženie doby splatnosti pohľadávok a následná pomalá korekcia smerom k východným údajom. Najstrmší prepad bol v poľnohospodárstve, kde sa doba splatnosti pohľadávok z roku 2008 prepadla z pôvodných 33,1 dní na 27,4 dní v roku 2011.

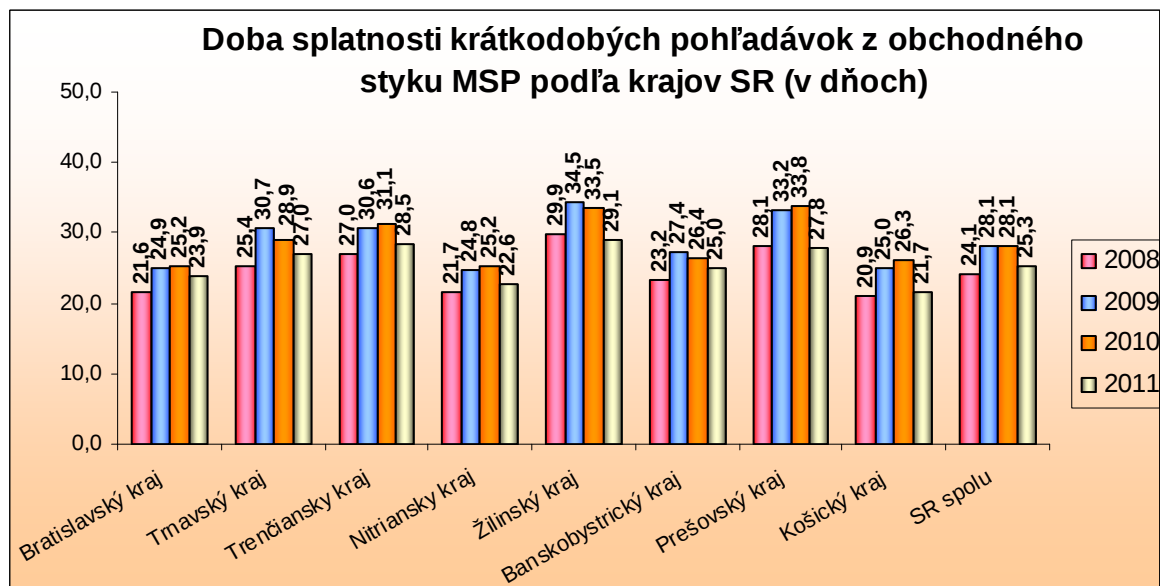
Graf č. 26

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

Doba splatnosti pohľadávok bola v roku 2008 najnižšia v Košickom (20,9 dňa) a Bratislavskom (21,6) kraji a po miernom raste v rokoch 2009 a 2010 (približne o 3-4dni) sa následne v roku 2011 vrátila blízko k pôvodným hodnotám. Podobný priebeh s o čosi vyššími pôvodnými hodnotami zaznamenali všetky kraje, pričom v r.2011 bol dosiahnutá najdlhšia doba splatnosti v Žilinskom (29,1) a Trenčianskom (28,5) kraji a najkratšia v Košickom (21,7) a Nitrianskom (22,6).

Graf č. 27

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované NARMSP

10. Záver

Z dostupných údajov môžeme konštatovať, že hospodársky prepád, ktorý nastal po roku 2008 a trval až do roku 2011 zasiahol **v najväčšej miere** práve **kategóriu MSP** a v rámci tejto skupiny **predovšetkým mikropodniky**. **Priemerný zisk** MSP medzi rokmi 2008 a 2011 **poklesol takmer o 1/3**. Celkovo **len 56%** MSP (právnické osoby) **dosahuje kladný hospodársky výsledok**, pričom v kategórii mikropodnikov je to len 54,5%.

Napríklad v ukazovateli rentability aktív existuje medzi mikropodnikmi a ďalšími veľkostnými kategóriami podnikov priepastný rozdiel. Mikropodniky dosiahli v roku 2008 rentabilitu aktív skoro 15 krát menšiu ako veľké podniky. Tento trend sa však počas spomínaných krízových rokov ešte viac prehĺbil a **mikropodniky sa prepadli v rentabilite aktív** v období 2009 – 2011 až **na nulu**.

V prípade celkovej zadlženosti aktív bola zaznamenaná dlhodobo zlá situácia v kategórii malých podnikov ktoré s úrovňou viac ako 70% podielu záväzkov na aktívach prekračujú odporúčané hodnoty tohto ukazovateľa. Rovnako vysoký podiel záväzkov dosahujú podniky v sektorech **priemyslu, stavebníctva a obchodu**.

Negatívny vývoj mikropodnikov je možné sledovať aj v prípade ostatných ukazovateľov. V prípade zadlženosti aktív to boli taktiež predovšetkým mikropodniky, ktoré počas prepadu zvyšovali svoju zadlženosť. Mikropodniky tak pravdepodobne kvôli svojej nedostatočnej finančnej kapacite boli v dôsledku hospodárskeho prepadu prinútené vo väčšej miere siahnuť po externom financovaní, čo ale dokladuje iba **malý nárast vo využívaní bankových úverov**.

Bankové úvery sú vo všeobecnosti **málo významným zdrojom financovania** MSP, keď ich využíva len 16,5% MSP (2011), aj keď sa prejavuje veľký rozdiel medzi kategóriami malých a stredných podnikov a kategóriou mikropodnikov.

Likvidita II. stupňa sa v rámci MSP pohybuje **v blízkosti hranice schopnosti uhrádzať krátkodobé záväzky**. Osobitne kritická situácia je v prípade malých podnikov a stredných podnikov, ale rovnakú hodnotu dosahujú aj veľké podniky. Mikropodniky paradoxne v tomto ukazovateli dosahujú ako jediná kategória hodnotu v odporúčanom rozpätí.

Z pohľadu odvetví je na základe dostupných dát zrejmé, že **najväčší negatívny dopad** mala kríza predovšetkým na **stavebníctvo a obchod**. Tieto dve odvetvia sa prepadali počas rokov 2009 až 2011 prakticky v každom finančnom ukazovateli. Boli to práve stavebníctvo a obchod u ktorých ako jediných ostala **rentabilita aktív** v roku 2011 **na nule**. Rovnako zaznamenali prudký pokles v podiele ziskových podnikov, najprudší zo všetkých ostatných odvetví. U stavebníctva o 9,4 p. b. a u obchodu o 5,3 p. b.

Naopak najmenej zasiahnutými odvetviami bolo poľnohospodárstvo a priemysel. Práve prvé spomínané poľnohospodárstvo si dokonca v mnohých ukazovateľoch polepšilo a v roku 2011 vykazovalo pozitívnejšie hodnoty ako v roku 2008. Napríklad v ukazovateli rentabilita tržieb dosiahlo **poľnohospodárstvo ako jediné odvetvie nárast** v roku 2011 oproti prvému sledovanému roku o 2,2 p. b.

Čo sa týka vývoja ukazovateľov finančnej výkonnosti podnikov podľa krajov SR, môžeme konštatovať, že neexistujú výrazne tendencie v rozdieloch medzi jednotlivými krajinami. Z tohto pohľadu je zaujímavým ukazovateľom predovšetkým podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom na celkovom počte podnikov. V tomto ukazovateli sa **Bratislavský kraj** držal počas celého sledovaného obdobia na najnižších úrovniach a dokonca počas hospodárskeho prepadu ešte navyše poklesol v najvýraznejšej miere.